

ОУ "Кап. П. Пармаков" с. Градец, общ. Котел, обл. Сливен
8990, ул. "Д. Ганев" №57А, тел. 0878792030, e-mail: info-2000206@edu.mon.bg

Утвърдил:.....
/ Директор: Силвия Ненова /

МЕХАНИЗЪМ

за противодействие на училищния тормоз между учениците в училище

I. ВЪВЕДЕНИЕ И ЦЕЛИ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ.

Въвеждането на механизъм за противодействие на тормоза се налага от разбирането, че реален напредък в справяне с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от цялата училищна общност и се подкрепя от всички отговорни институции.

Основен принцип: Отговорът на цялото училище. Опитът и проучванията показват, че програмите за справяне с тормоза са максимално ефективни, ако всички в училище – от ученика и учителя до помощния и ръководния персонал - полагат координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по- сигурна училищна среда.

Когато наличието на системно насилие в училище се признае и осъзнае от всички, то много по- трудно ще остане скрито. Ако възрастните не реагират своевременно на насилието, тогава тези, които упражняват тормоз, получават тяхното мълчаливо съгласие.

II. ИЗМЕРЕНИЯТА НА НАСИЛИЕТО МЕЖДУ ДЕЦАТА.

1. Какво е насилие?

Насилието между хората съществува откакто съществуват самите хора, но през последните двадесетина години придоби нови форми и измерения. Тормозът срещу връстници се разглежда от много автори като групов феномен. Те посочват, че 85% от случаите на насилие се

извършват в присъствието на други. Дан Олвеус обяснява този факт с груповата динамика. Според него тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики на това поведение:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
- Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

2. Видове тормоз.

Формите на тормоз притежават практически неограничен „репертоар“ от действия, думи, жестове, които систематично причиняват физическа или психическа болка на жертвата.

Някои действия (подмятания, прякори, потупвания), които в приятелска среда могат да се възприемат като шеги и закачки, се превръщат в тормоз, ако насилникът знае, че това притеснява жертвата. От тази гледна точка е задължително тормозът да се оценява в контекста на уязвимостта на жертвата, като „правилото“ за идентифицирането му е, че има тормоз, когато мъчителят разбира, че действията му притесняват другото дете и то желае те да бъдат прекратени, но нарочно продължава с тях. Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- Физически тормоз: блъскане, удряне, наплюване, спъване, затваряне в някое помещение;
- Вербален тормоз: подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- Социален тормоз: изолация, игнориране, изключване от игри и други общи дейности, одумване и разпространяване на зловни слухове.

Разпознаването на физическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

- Различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- Безпокойство и крайност в поведението – от агресивност до пасивност;
- Влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- Влошаване на успеха и чести отсъствия от училище.

Разпознаването на психическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

- Детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- Агресивно поведение и/или поведението, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- Загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка.

Тормозът може да бъде реален или виртуален. Бурното развитие на електронните комуникации през последните години доведе до нарастване на проявите на насилие, които се извършват чрез интернет или мобилен телефон. Тук спада разпространяването на:

- Обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook;

- Снимане на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове клюки и заплахи в социалните мрежи и др.

Едни от признаците, че детето може би е жертва на кибертормоз е рязката смяна на настроението и поведението му при използване на интернет или получаване на обаждане по мобилен телефон – например детето става мълчаливо и боязливо.

III. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

1. Разработване и въвеждане на превантивни мерки за предотвратяване и противодействие на тормоза в училище.

Превантивните мерки в училище трябва да започнат задължително с оценка и осъзнаване на проблема с насилието, както и с определяне на елементите на училищната компетентност за спазване и недопускане на явлението.

- 1.1. На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междуетническа толерантност.
- 1.2. Запознаване на учители, родители и ученици и с настоящия „Механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците“.
- 1.3. Провеждане на колективни и индивидуални срещи с цел информиране от класните ръководители „Какво е насилие и тормоз? Как да го разпознаваме?“ и др.
 - Сред родители на родителски срещи и в присмното време на класния ръководител.
 - Сред ученици в часа на класа и в приемното време на класния ръководител.
- 1.4. Извършване оценка на тормоза в началото и в края на учебната година. Анкетата се провежда от класните ръководители, обработва се от Координационен съвет.
- 1.5. Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз, съгласно План за квалификационна дейност през учебната 2022 / 2023 г.

2. Начини за противодействие на училищния тормоз между учениците.

- 2.1. Създаване на координационен съвет, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза от ръководител и членове (учители, ученици и родители).

Планиране на три нива – класна стая / клас, училище, общност.

2.2. Дейности на ниво клас / класна стая.

- 2.2.1. В часа на класа и в часовете по задължителна подготовка по предмети да се извеждат теми от училищното съдържание, които могат да се използват за работа и анализ на проблема насилие изобщо и такъв в училището. Специално внимание да се обърне на правата на децата в обществото. Да се въведе темата за ценностите в живота.
- 2.2.2. На открити разговори и дискусии учениците да бъдат стимулирани да знаят, че всеки има право на мнение, всеки има право да бъде изслушван, че нищо мнение не е маловажно и не трябва да бъде пренебрегвано.

- 2.2.3. Да се говори открито за тормоза и се работи за формиране у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие, като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.
- 2.2.4. Да се отделят няколко минути ежедневно, по приценка на преподавателите, за да напомнят на учениците, какво представлява тормозът от дете над дете и как могат те самите да докладват за случаите на тормоз.
- 2.2.5. Да се водят целенасочени разговори с учениците на тема: „Кои са основните ценности в живота, какви са правилата на поведение, които следва да приеме всяко дете.

2.3. Дейности на ниво училище.

- 2.3.1. Въз основа на всички правила за поведение и ценностна система да се формулират общоучилищни ценности и нрави. Същите да бъдат ясно и категорично заявени пред всички ученици. Да бъдат информирани родителите.
- 2.3.2. Да се изработят уведомителни табла за въведените като задължителни общоучилищни ценности и нрави. Същите да бъдат поставени в коридорите на видими места.
- 2.3.3. Да се формулират и определят ясно и точно отговорностите за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие.
- 2.3.4. Разработване на предложения за промени в Правилника за дейността на училище „Кап. П. Пармаков”, с. Градец, съобразно спецификата на проблемите тормоз и насилие. Тези промени да бъдат обсъдени от училищната общност.
- 2.3.5. Чрез участие в проекти, целящи организация на свободното време на учениците, да се подпомогне ефективно дейността за преодоляване случаите на тормоз, насилие и агресия сред учениците.
- 2.3.6. С подкрепата на Проект „Подкрепа за успех ”, да се развиват личните и социални умения на децата, да придобиват по-добро самочувствие и увереност и да не допускат тормоз и насилие над собствената си личност.
- 2.3.7. Да се подобри системата на съобщаване на тормоз от самите ученици и им се гарантира конфиденциалност.
- 2.3.8. Чрез лични разговори и писмени покани директорът на училището да включи родители в системата на предотвратяване на тормоза и насилието. Така ще бъде изградена система за помощ от страна на родителите за решаване на проблема.
- 2.3.9. Да бъдат включени в ежедневно дежурство ученици, които да помагат на дежурните учители. Те ще могат да наблюдават проблемните места, където обикновено са забелязани случаи на насилие. За добро изпълнение на поставените задачи същите да бъдат стимулирани.
- 2.3.10. Да се използва системата „работа с връстници”- деца да станат естествени помощници при превенцията на насилието в училище. За това помощ оказват Проект „Подкрепа за успех ”.
- 2.3.11. Да се повишава ежегодно квалификацията на учителите за работа при критични ситуации.
- 2.3.12. Да се осигурят реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти.
 - Осигуряване обход на полицаи, който да говори с учениците за проблемите им поне 2 пъти седмично.
 - Да се изготви график за работа със здравния медиатор.

2.4. Дейности с родителско участие.

- 2.4.1. Включване на родители за реализиране на училищни инициативи по проблемите тормоз и насилие от дете над дете.
- 2.4.2. Създаване на групи родители, които да придружават определени групи деца по пътя от дома до училището.

2.4.3. Включване на родители като помощници на охраната и дежурните учители в училищния двор и в училището.

2.4.4. Провеждане на родителски срещи с цел набелязване на мероприятия за участие на родителите в училищния живот.

3. Процедури и алгоритъм при установен училищен тормоз между учениците.

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Отговорни лица
Ниско нарушаване на правилата	Прекратяване – изтъкване на нарушеното правило – налагане на съответната последица	Учител и класен ръководител
Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата	Протокол за тормоз - възстановяване на щетата, разговаря се с родителите	Класен ръководител
Сериозно – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето - жертва, така и на детето - извършител	Насочване към МКБППМН и полицията, ОЗД и Община по силата на Координационния механизъм; протокол за тормоз – среща с родителите - възстановяване на щетата - включване на учениците в допълнителни програми	

4. Действия при разрешаване на установен училищен тормоз между учениците.

На първо място, важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват, без активно да участват. По-голямата част от ситуацияите на тормоз следва да бъдат овладяни от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

4.1. Първа стъпка: Прекратяване на ситуацията на тормоз.

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз, децата трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап. Важно е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

4.2. Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз.

Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител / педагогическия съветник.

Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не е в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класния ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза.

Като първа стъпка класния ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

4.3. Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз.

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;
- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

5. Училищна система за насочване към други служби.

5.1. Регистриране на ситуации на тормоз.

- Създава се регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците.
- Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата“, „кратко описание на всяка ситуация“, „участници“, „клас“, „предприети мерки“, „подпис“. Този регистър трябва да се съхранява на достъпно място.

5.2. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие, Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето“, на чиято територия е училището, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на Координационния механизъм.

Настоящият механизъм е част от Училищния правилник на ОУ „Кап. П. Пармаков“ – с. Градец и е утвърден със заповед .

